Πέτρος Θέμελης και Αρχαία Μεσσήνη: μία σχέση με ισχυρό αποτύπωμα στην συλλογική μας μνήμη

(απόσπασμα από την ομιλία της προέδρου της ΕΜΑΣ, Ευγενίας Λαμπροπούλου, στο Πολιτιστικό Κέντρο Μεθώνης – 30 Αυγούστου 2025)

Αποκαλύπτω-Ερμηνεύω-Συντηρώ-Αποκαθιστώ-Διαμορφώνω-Αναδεικνύω-Προστατεύω, είναι τα ρήματα πάνω στα οποία στηρίχτηκε μέχρι σήμερα όλο το έργο που συντελέστηκε, υπό τη διεύθυνση του αείμνηστου καθηγητή Πέτρου Γ. Θέμελη.

Η διαδικασία της ανασκαφής που είναι από τη φύση της μια διαδικασία καταστροφική και ανεπανάληπτη, πραγματοποιήθηκε στον αρχαιολογικό χώρο της αρχαίας Μεσσήνης αδιάλειπτα και συστηματικά 38 συναπτά έτη, στηριζόμενη στην πλήρη επί τόπου μεθοδική τεκμηρίωση. Η βασική επιστημονική ομάδα του έργου της αρχαίας Μεσσήνης, το έμπειρο εργατοτεχνικό προσωπικό καθώς και δεκάδες φοιτητές και φοιτήτριες Αρχαιολογίας-Αρχιτεκτονικής και Συντήρησης ελληνικών και ξένων πανεπιστημίων εργάζονταν κάθε χρόνο υπό την καθοδήγηση του διευθυντή του ανασκαφικού και αναστηλωτικού προγράμματος του έργου, καθηγητού Π. Θέμελη, παρά τις αντίξοες πολλές φορές συνθήκες και το δύσκολο ωράριο, στο ανασκαφικό πρόγραμμα, συμβάλλοντας στην αποκάλυψη σημαντικών μνημείων και οικοδομημάτων.

Παράλληλα με την ανασκαφή πραγματοποιήθηκε όλα αυτά τα χρόνια, συντήρηση τόσο των κινητών ευρημάτων όσο και των μνημείων ενώ συγκεκριμένα από το 2000 συντελέστηκαν εργασίες αποκατάστασης και διαμόρφωσης σε όλα σχεδόν τα μνημεία του χώρου.

Αξίζει να επισημάνουμε ως χαρακτηριστική-εμβληματική περίπτωση αναστήλωσης, αυτή της Αρκαδικής Πύλης. Η Αρκαδική Πύλη**,** καθώς και τμήμα των τειχών της Αρχαίας Μεσσήνης, αποκαταστάθηκαν και αναστηλώθηκαν στο πλαίσιο του 3^{ου} ΚΠΣ. Ένα έργο, αποτέλεσμα μιας μακράς, ιδιαίτερα σύνθετης διαδικασίας, η οποία απαιτούσε γνώσεις, ευαισθησία, τεχνογνωσία, χρήματα, τήρηση βασικών αρχών των διεθνών συμβάσεων, καθώς και σεβασμό στην αυθεντικότητα και προσωπικότητα του μνημείου για το οποίο απονεμήθηκε το 2005 βραβείο ***Europa Nostra*****.** Ο αείμνηστος Κώστας Καρράς, ιδρυτής και πρώην Πρόεδρος της **ΕΛΛΕΤ** (Ελληνική Εταιρεία Προστασίας του Περιβάλλοντος και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς), η οποία εκπροσωπεί στην Ελλάδα την ***Europa Nostra***, χαρακτήρισε την «Αποκατάσταση-αναστήλωση της Αρκαδικής Πύλης», ως έργο μεγαλόπνοο στη σύλληψη και επιτυχημένο στην εκτέλεση, που τοποθετείται μεταξύ των σημαντικότερων επιτευγμάτων της σύγχρονης αρχαιολογίας, όχι μόνο στην Ελλάδα, αλλά και σε όλη την Ευρώπη.

Όλο το έργο στηρίχτηκε στη χρηματοδότηση των ευρωπαϊκών κοινοτικών προγραμμάτων με πλήρη απορρόφηση των κονδυλίων και των τεσσάρων ΕΣΠΑ και στις ιδιωτικές χορηγίες. Η οικονομική συμβολή των χορηγών (Φωτεινή Λιβανού, Ίδρυμα Ιωάννου Φ.

Κωστοπούλου, Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος, Alpha Bank, Εθνική Τράπεζα, ΤΕΜΕΣ, Ίδρυμα Καπετάν Βασίλη και Κάρμεν Κωνσταντακόπουλου, Ίδρυμα Γεωργίου και Βικτωρίας Καρέλια, ΑΙΓΕΑΣ ΑΜΚΕ, Ίδρυμα Παύλου και Αλεξάνδρας Κανελλοπούλου κ.ά) στο έργο της αρχαίας Μεσσήνης υπήρξε καθοριστικής σημασίας για να καταφέρει η Μεσσήνη να ζήσει μια δεύτερη ζωή στο σύγχρονο κόσμο, όπως ακριβώς επιδίωκε και οραματιζόταν όλα αυτά τα χρόνια ο δημιουργός της Π. Θέμελης.

Ο αρχαιολογικός χώρος της αρχαίας πόλης, ίσως είναι ο μοναδικός, όπου η διαδικασία της ανασκαφής, της συντήρησης των μνημείων, αλλά και η διαδικασία αναστήλωσής τους, παρέμενε ανοιχτή για το κοινό. Για τον καθηγητή Π. Θέμελη δεν υφίστατο άλλωστε δημιουργία χωρίς θεατές και ακροατήριο το οποίο κατανοεί, αισθάνεται και συγκινείται από τη διαδικασία και όχι απλώς από το τελικό αποτέλεσμα.

Στο πλαίσιο διαμόρφωσης και ανάδειξης του αρχαιολογικού χώρου, δημιουργήθηκαν επίσης, προσβάσεις, στέγαστρα για στάση και θέα προς τα αρχαία μνημεία ενώ τοποθετήθηκαν ενημερωτικές πινακίδες σε όλα τα μνημεία. Ο αρχαιολογικός χώρος περιφράχθηκε και κατασκευάστηκε στην είσοδο του χώρου εκδοτήριο και αναψυκτήριο. Παράλληλα με τα παραπάνω, μέσω της **Εταιρείας Μεσσηνιακών Αρχαιολογικών Σπουδών (ΕΜΑΣ),** η οποία ιδρύθηκε από τον καθηγητή Πέτρο Θέμελη το 1994 με σκοπό τη στήριξη του ανασκαφικού και αναστηλωτικού έργου, εξακολουθούν μέχρι σήμερα να γίνονται αγορές κτημάτων εντός του χώρου των τειχών, απαραίτητες για την ολοκλήρωση του ανασκαφικού έργου και την ανάπλαση του χώρου, αναθέσεις μελετών, δημοσιεύσεις και εκδόσεις βιβλίων, διαλέξεις και ξεναγήσεις προβάλλοντας με τον καλύτερο δυνατό τρόπο το αρχαιολογικό και αναστηλωτικό έργο.

Σήμερα, ο αρχαιολογικός χώρος της Μεσσήνης μέσα από την πολύχρονη εργασία ετών του αείμνηστου καθηγητή Πέτρου Θέμελη και της ομάδας του εκπληρώνει μία προς μία το σύνολο των προϋποθέσεων που θα τον χαρακτήριζαν αρχαιολογικό πάρκο, αναδεικνύοντάς τον σε ενδιαφέρουσα περίπτωση μελέτης των στόχων και των μεθόδων διαχείρισης ενός αρχαιολογικού χώρου.

Ο Πέτρος Θέμελης υπήρξε αναμφισβήτητα μία ξεχωριστή προσωπικότητα και ίσως μία από τις πιο σημαντικές και επιδραστικές του αιώνα μας, που αγωνίστηκε μέχρι το τέλος της ζωής του με ασίγαστο πάθος, επιμονή, υπομονή, μεθοδικότητα και πειθαρχία να υλοποιήσει το όραμά του για την αρχαία Μεσσήνη και για τον πολιτισμό γενικότερα. Για όλους εμάς, ωστόσο, που είχαμε την τύχη να μαθητεύσουμε και να εργαστούμε κοντά του όλα αυτά τα χρόνια, ο Πέτρος Θέμελης ήταν πολλά περισσότερα. Είναι αυτός που μας μετέδωσε γνώση και εμπειρία έδωσε νόημα, στόχο και όραμα στη ζωή μας συμβάλλοντας στην προσωπική μας εξέλιξη και επιτελώντας ταυτόχρονα ένα σπουδαίο κοινωνικό έργο. Είναι αυτός που μας δίδαξε τη σημασία του να αγαπάς αυτό που κάνεις και να το προσεγγίζεις με συναίσθημα, πίστη, αφοσίωση και πάθος, επισημαίνοντας διαρκώς με το προσωπικό του παράδειγμα τη σημασία της ανιδιοτέλειας και της κοινωνικής προσφοράς.

Για εμάς ο Πέτρος Θέμελης παραμένει ζωντανός, παραμένει δίπλα μας, καθώς τον φέρουμε στην καρδιά μας, τον φέρουμε στον τρόπο σκέψης μας.

Η **ΕΜΑΣ** σήμερα συναισθανόμενη το μεγάλο χρέος της απέναντι στον ιδρυτή της και αποτίνοντας ελάχιστο φόρο τιμής στη μνήμη του συνεχίζει την σημαντική προσφορά της στο εξαιρετικής σημασίας για την πολιτιστική μας κληρονομιά έργο του, με την αμέριστη συμπαράσταση της υπουργού Πολιτισμού κας. Λίνας Μενδώνη και χάρη στην ανεκτίμητη υποστήριξη των χορηγών της, χωρίς τη βοήθεια των οποίων η όποια προσπάθεια θα ήταν ακατόρθωτη.